

BÖLÜM 8. KREN KONSTRÜKSİYONLARINDA HAREKET MEKANİZMALARI

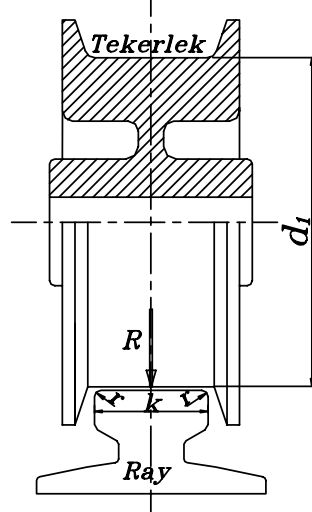
8.1. GİRİŞ

8. TEKERLEKLER VE RAYLAR

Raylar üzerinde hareket eden tekerlekler genellikle çelik döküm veya küresel dökümden imal edilirler. Normal kren tekerleklerinin çok defa iki başında tek taraflı flanşları vardır. Bazı krenlerde flanşsız tekerleklerde kullanılır. Tekerlekler silindirik ve konik yüzeyli olurlar.

8.1. Tekerlek çapı hesabı

Tekerlekler ve raylar, dişli çarklarda ve rulmanlı yataklarda olduğu gibi lokal basınca zorlanırlar. d_1 cm olarak tekerlek çapı, $(k - 2r)$ etkili dayanma genişliğidir.

Şekil-23 Tekerlek ve ray

Ray ile tekerlek arasında p yüzey basıncı N/mm^2 olarak

$$p = \frac{R}{(k - 2r) \cdot d_1}$$

p_{em} değeri, p_H Hertz basınç değerinden başka, C_1 malzeme ve C_2 tekerlek devir sayısı faktörlerine de bağlıdır. Bu nedenle

$$p_{em} = p \cdot C_1 \cdot C_2$$

Tablo-20 C_1 malzeme katsayıları (DIN 15070)

Malzeme	p_{em} (N/mm ²)	C1
GG - 18	2,8	0,5
GS - 45	4,3	0,77
C 35 St 50 GS - 52	5,0	0,89
C 45 St 60 GS - 60	5,6	1,00
C 60 St 70 GS - 70	6,5	1,16
C 35 HF GS - 52.1 HF	6,5	1,16

DIN 15070 de GS - 60 için malzeme katsayısı $C_1 = 1$ olarak alınmış; devir sayısı katsayısı için de ($n = 31,5$ d / dak. esas alınarak) $C_2 = 1$ olarak tarif edilmiştir. Buna göre diğer malzemeler ve devir sayıları için C_1 ve C_2 tabloları düzenlenmiştir. Ayrıca, GS - 60 malzemesi için Hertz basınç değeri :

$$p = \frac{P_H^2}{735.000} = \frac{6400^2}{735000} = 56 \text{ (daN / cm}^2\text{)}$$

bulunur. Buna göre p_{em} değeri :

$$p_{em} = p \cdot C_1 \cdot C_2 = 56 \cdot C_1 \cdot C_2$$

olur.

Tablo-21 n tekerlek devir sayısına göre C2 devir katsayısı (DIN 15070)

C2	n (d/d)	C2	n (d/d)	C2	n (d/d)	C2	n (d/d)
0,66	200	0,89	71	1	31,5	1,1	14
0,72	160	0,91	63	1,02	28	1,11	12,5
0,77	125	0,92	56	1,03	25	1,12	11,2
0,79	112	0,94	50	1,04	22,4	1,13	10
0,82	100	0,96	45	1,06	20	1,14	8
0,84	90	0,97	40	1,07	18	1,15	6,3
0,87	80	0,99	35,5	1,09	16	1,16	5,6

Tablo-22 C3 çalışma süresi katsayısı (DIN15070)

1 saatteki çalışma süresi % olarak	C3
% 16 kadar	1,25
< % 16 - % 25 “	1,12
< % 25 - % 40 “	1
< % 40 - % 63 “	0,9
% 63’ den yukarı	0,8

8.2. Tekerlek yükü

p basıncı, $p = \frac{F}{A} = \frac{R^*}{(k - 2r) \cdot d_1}$ buradan $R^* = p \cdot (k - 2r)$ ise de, *tekerlek yükü* C1 ve C2

katsayılarından başka işletme süresi katsayısı C3 de bağlıdır. Buna göre tekerlek yükü

$R : R = C3 \cdot R^*$ dir. Buna göre,

$$R \leq p_{em} \cdot C_3 \cdot (k - 2r_1) \cdot d_1 = 56 \cdot C_1 \cdot C_2 \cdot C_3 \cdot (k - 2r) \cdot d_1$$

dir. DIN 15070 de standart tekerlek boyutlarına göre karakteristik tekerlek yükleri R_0 verilmiştir. R_0 olarak da :

$$R_0 = 56 \cdot d_1 (k - 2r_1)$$

alınmıştır. Buna göre tekerlek yükü için :

$$R \leq R_0 \cdot C_1 \cdot C_2 \cdot C_3$$

veya

$$R_0 = \frac{R}{C_1 \cdot C_2 \cdot C_3}$$

olarak bulunur. Bir tekerleğe gelen yük (R) ve (C_1, C_2, C_3) katsayıları verilirse R_0 hesaplanarak; R_0 değerine ve kullanılacak ray tipine göre Tablodan standart tekerlek çapı bulunur. Burada :

- R_0 : Karakteristik tekerlek yükü (DIN 15070 den),
- C_1 : Malzeme katsayısı (DIN 15070 den),
- C_2 : Devir sayısı katsayısı (DIN 15070'den),
- C_3 : İşletme süresi katsayısı (DIN 15070'den) alınacaktır.

Tablo-23 R_0 karakteristik tekerlek yükü ve d_1 tekerlek çapı (DIN 15070)

Tekerlek çapı d_1 (mm)	R_0 (daN) , Dar tekerlek Kren rayları DIN 536				R_0 (daN) , Geniş tekerlek Kren rayları DIN 536					R_0 (daN) Flanşsız tekerlek	
	A45	A55	A65	A75	A55	A65	A75	A100	A100	F100	F120
200	4100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
250	5200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
315	6500	-	-	-	7900	-	-	-	-	-	-
400	8300	10100	-	-	(10100)	11900	13200	-	-	17900	-
500	10400	12600	-	-	(12600)	14800	16500	-	-	22400	-
600	-	15900	18700	-	-	(18700)	20800	(28200)	-	28200	35300
710	-	-	21100	23500	-	-	(23500)	31800	39800	31800	39800
800	-	-	23700	26400	-	-	(26400)	35800	44800	35800	44800
900	-	-	26700	29700	-	-	(29700)	40300	50400	40300	50400
1000	-	-	29700	33000	-	-	(33000)	44800	56000	44800	56000
1120	-	-	-	-	-	-	-	50200	62700	-	-
1250	-	-	-	-	-	-	-	56000	70000	-	-

* Koyu siyah değerler tercih edilmelidir. Parantez içindekiler ise yalnızca büyütülmüş tekerlekler. veya ray ve flanş arasında küçültülmüş boşluk bulunan tekerlekler için alınmalıdır.

Tekerleklere gelen yük dağılımı eşit değilse Gauss dağılımına göre ortalama tekerlek yükü :

$$R = \frac{2 \cdot R_{\text{mak.}} + R_{\text{min.}}}{3}$$

olarak hesaplanır. Kren arabalarında DIN'e göre $R = R_{\text{maks.}}$ alınır.

8.4. Yürüme ve ivmelendirme direnci

Yürüme direnci

